

CEGESOMA - Rijksarchief

NIEUWSBRIEF

Nr 101 - Februari 2025



NIEUWS

HET CENTRAAL ARCHIEF BIJZONDERE RECHTSPLEGING

Dit archief over de vervolging en bestraffing van de collaborateurs na de Tweede Wereldoorlog in Nederland stond recent in het brandpunt van de actualiteit en was het onderwerp van een studienamiddag.

► [Lees meer](#)



SLUITING VAN DE LEESZAAL

Van 24 tot 28 maart doet het CegeSoma een bestandscontrole in de Luchtvaartsquare (en van de archieven van het CegeSoma in het depot ARA2). De leeszaal zal dan gesloten zijn.

► [Lees meer](#)

OP DE AGENDA

HET KONINKLIJK MUSEUM VAN HET LEGER EN DE KRIJGSGESCHIEDENIS

Kom naar de atypische Ontmoeting Publieksgeschiedenis op 13 maart, waar Wannes Devos de resultaten van zijn proefschrift zal voorstellen dat aantoont dat musea niet alleen plekken van geschiedenis en herinnering zijn, maar ook van confrontaties, van achterkamertjespolitiek en van vergeten. Hij wordt geïnterviewd door Bruno De Wever.

► [Lees meer](#)



VERZETSATELIER

Het Davidsfonds organiseert op 3 april 2025 in Brasschaat een verzetsatelier. Specialisten van ons netwerk verzetsgeschiedenis beantwoorden vragen over de bronnen en geschiedenis van het verzet. In Brasschaat zijn dat Nico Wouters en Bruno De Wever.

► [Lees meer](#)

BORMS, EEN FAMILIE TUSSEN COLLABORATIE EN VERZET



Op 23 april zal Anne Duchaine zich (in het Frans) buigen over de controversiële geschiedenis van haar grootoom, August Borms en over de verzetsactiviteiten van haar ouders. Er zal gepraat worden over identitaire constructies, over de betekenis van het woord “verzet”, over engagement en over transmissie van herinnering. Aline Cordonnier zal het gesprek leiden.



► [Lees meer](#)



Luchtvaartsquare 29 / B-1070 Brussel / België
Copyright © CegeSoma / Rijksarchief, alle rechten voorbehouden

[Home](#) » [News](#) » Een inspiratienamiddag in Nijmegen over het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging

Een inspiratienamiddag in Nijmegen over het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging



Over het archief
De bijzondere rechtspleging
Handleiding
Vragen en contact

Zoek in het grootste Tweede Wereldoorlog-archief van Nederland

Na de oorlog werd er binnen de bijzondere rechtspleging onderzoek gedaan naar collaboratie. Er zijn ±425.000 personen onderzocht. Niet iedereen kwam voor een rechter, werd veroordeeld of werd terecht beschuldigd. U kunt hier hun dossiers opzoeken. Er kunnen ook slachtoffers en getuigen voorkomen op deze website.



Uitspraak ⓘ



Proces-verbaal ⓘ



Foto ⓘ



Dagvoording ⓘ



NSB Lidmaatschapskaart ⓘ

Op 7 februari organiseerde onze vroegere collega dr. Jan Julia Zurné, thans docent aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, er een inspiratienamiddag over het Centraal archief bijzondere rechtspleging (CABR). De aanleiding was de digitalisering en de geplande online raadpleegbaarheid van dat archief, aanvankelijk voorzien begin 2025. Deze online raadpleegbaarheid is er vooralsnog niet, maar niettemin gaf de inspiratienamiddag een aantal interessante pistes voor nieuw onderzoek en werd gereflecteerd over de manier waarop met gedigitaliseerde archieven best wordt omgegaan.

Het CABR is het archief over de berechting van collaborateurs na de Tweede Wereldoorlog in Nederland en is heel goed te vergelijken met de Belgische 'repressiearchieven'. Het is een erg omvangrijk archief (meer dan 400.000 dossiers) dat niet alleen relevant is voor vervolging en bestraffing van de collaboratie, maar ook voor de bezettingsgeschiedenis zelf. Sinds 2025 is het CABR-archief openbaar. Gezien de verwachte grote belangstelling van familieleden – een fenomeen dat we ook in België zien – werd beslist het hele archief te digitaliseren en online raadpleegbaar te maken. Dit faciliteert niet alleen de raadpleging omdat een verplaatsing naar het Nationaal Archief in Den Haag niet meer nodig is, maar zorgt er ook voor dat de toch al vaak in slechte staat verkerende papieren originelen niet verder degraderen. Met het oog daarop ging een consortium '[Oorlog voor de Rechter](#)' (met ondermeer het NIOD en het Nationaal Archief) aan de slag om deze digitalisering en online ontsluiting mogelijk te maken en te omkaderen, bijvoorbeeld door op de website voldoende context te geven bij dit complexe en juridisch-technische archief. Er is zelfs een chat die 12 uur per dag en zaterdagvoormiddag bereikbaar is.

Persoonsgegevens

Dit archief bevat heel veel (gevoelige) persoonsgegevens. Hoewel een grondig data protection impact assessment eerder had uitgewezen dat het online raadpleegbaar maken van het archief geen onevenredig groot risico voor de bescherming van persoonsgegevens met zich zou meebrengen, gaf de Nederlandse gegevensbeschermingautoriteit einde november 2024 toch een formele waarschuwing tegen het online raadpleegbaar maken. Daarop werd besloten daar alsnog van af te zien en enkel de namen die voorkomen in de

dossiers online raadpleegbaar te maken. Raadpleging van de dossiers zelf gebeurt nog steeds in de leeszaal van het Nationaal Archief. De verwachting dat er veel vraag zou zijn naar het CABR-archief kwam uit. Wie bijvoorbeeld op 13 februari een dossier wilde raadplegen kan ten vroegste op 21 maart in de leeszaal terecht. Wel is de aanvraagprocedure sterk vereenvoudigd en geheel digitaal. Op Oorlog voor de rechter kan wie een dossier wenst te raadplegen een naam invoeren, krijgt daarbij een korte uitleg over de afloop van de gerechtelijke procedure, krijgt direct een overzicht van de dossiers over deze persoon en kan die dossiers onmiddellijk aanvragen voor raadpleging in de leeszaal van het Nationaal Archief, na het aanmaken van een account weliswaar.

Onderzoeksperspectieven

Toen de inspiratienamiddag werd gepland was het de verwachting dat het CABR-archief online raadpleegbaar zou zijn en dat de deelnemers een goed idee hadden van de inhoud en hun ideeën konden delen over onderzoeksperspectieven en methodologische aspecten. Dat was nu niet mogelijk, zodat veel vragen open bleven zoals bijvoorbeeld de precieze keuzes die gemaakt werden bij de digitalisering van de dossiers, de kwaliteit van de OCR, de functionaliteit van de doorzoekbaarheid enz. Niettemin boden de uiteenzettingen over nieuwe onderzoeksperspectieven, verhoorpraktijken en digitale methodes interessante aanknopingspunten vooral omdat de vragen werden ingebed in een internationale context, waarbij niet alleen, zoals traditioneel naar de buurlanden werd verwezen maar ook naar Oost- en Centraal Europa. Bovendien wees Jan Julia Zurné in haar inleiding naar de rechtsgeschiedenis en de historische criminologie als inspiratiebronnen voor het historisch onderzoek en pleitte voor een benadering vanuit 'uses of justice', waardoor de rechtsonderhorigen meer centraal kunnen worden gesteld. Waar het vroegere onderzoek vaak focuste op de rol van de hoofdactoren zoals de aanklagers of de rechters, biedt digitalisering een kans om te kijken naar de rol van 'helpers' van de justitie zoals de ondervragers. Elwin Hofman van de Universiteit Utrecht gaf een interessante uiteenzetting over verhoorpraktijken in een lange-termijnperspectief en schetste een methodologisch kader om verantwoord met deze bron om te gaan. Merkwaardig was dat in Nederlands behalve daartoe gemachtigde politiediensten na de oorlog ook 'leken' zoals schooldirecteurs werden ingezet om verdachten te verhoren.

Digitalisering

Milan van Lange van het NIOD wees op het belang de structuur van de onderliggende datasets, gebruikt voor de digitalisering, te kennen om netwerkanalyses en technieken van digitale tekstanalyse te kunnen toepassen door bijvoorbeeld patronen in de dossiers op te sporen op basis van woorden en termen. Verder is het vanuit archief theoretisch perspectief cruciaal te weten hoe, door wie en wanneer dossiers gevormd werden omdat de kans bestaat dat dossiers in de loop der jaren vermengd zijn geraakt of buiten hun oorspronkelijke context terecht kwamen. Het archief van de CABR is door de omvang en het gebruik dat er in de loop der jaren werd van gemaakt enigszins 'rommelig'. De oorspronkelijke structuur van het archief dient precies te worden gereconstrueerd en zichtbaar te zijn in de digitale dataset. Omdat er vooralsnog geen online toegang is tot de gedigitaliseerde dossiers konden de vragen wel worden gesteld maar nog niet beantwoord worden.

Context

Precies omdat dit archief nog steeds gevoelig kan zijn voor de familieleden, het een technisch karakter heeft en het voor wie niet met juridische procedures vertrouwd is niet direct duidelijk zal zijn welke positie een persoon die wordt genoemd inneemt in die procedure (het is niet omdat iemand verdacht wordt dat die uiteindelijk ook schuldig blijkt te zijn) is de contextualisering van groot belang, zeker wanneer dit archief wordt gebruikt voor educatieve doeleinden. Daarom zet Oorlog voor de Rechter sterk in op die contextualisering. Hier kan bijvoorbeeld verwezen worden naar de '[Handreiking Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging](#)', die Kris van der Aar, die overigens nog stagiair is geweest bij het CegeSoma, heeft geschreven voor het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap, een andere partner van Oorlog voor de Rechter. De handreiking is specifiek bedoeld voor familieleden die het CABR-archief willen gebruiken. Ze vertrekt van gerichte vragen zoals 'Is het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR) objectief?' en geeft daar een antwoord op in mensentaal.

Ander nieuws

[Jaarlijkse bestandscontrole in het CegeSoma van 24 tot 28 maart 2025](#)

[EHRI wordt een ERIC om de toekomst van het Holocaustonderzoek veilig te stellen](#)

[Belgium WWII: het lokale verzet, de Slag om de Ardennen en het bestuur in bezet België](#)

[De SADO-archieven: een prachtige aanwinst voor het CegeSoma!](#)

[De Brusselse toponymie gisteren en morgen](#)

[Nieuwe inventaris! De verzameling 'Dagboeken en manuscripten' van het CegeSoma](#)

[BTNG: nieuwe publicatie \(2024/3-4\)](#)

[Nieuwe inventaris! Het archief van journalist Alain de Prelle de la Nieppe.](#)

[Dossiers uit de archieven van de Veiligheid van de Staat](#)

[Tienduizenden biografische fiches over Belgische verzetslui online vanaf 21 oktober 2024!](#)

[Inventaris van het archief van het auditoraat-generaal bij het Militair Gerechtshof](#)

['Heritages of Hunger', een succesvol transnationaal project.](#)

1

2



[Home](#) » [News](#) » Jaarlijkse bestandscontrole in het CegeSoma van 24 tot 28 maart 2025

Jaarlijkse bestandscontrole in het CegeSoma van 24 tot 28 maart 2025



Tijdens de laatste week van maart wordt al het personeel van CegeSoma ingezet voor een algemene, gedetailleerde controle van onze collecties in de Luchtvaartsquare (en onze archieven in het depot ARA2).

De leeszaal is die week gesloten. Vanaf dinsdag 1 april 2025 bent u weer van harte welkom.

Wij danken u alvast voor uw begrip.

Ander nieuws

[Een inspiratienamiddag in Nijmegen over het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging](#)

[EHRI wordt een ERIC om de toekomst van het Holocaustonderzoek veilig te stellen](#)

[Belgium WWII: het lokale verzet, de Slag om de Ardennen en het bestuur in bezet België](#)

[De SADO-archieven: een prachtige aanwinst voor het CegeSoma!](#)

[De Brusselse toponymie gisteren en morgen](#)

[Nieuwe inventaris! De verzameling 'Dagboeken en manuscripten' van het CegeSoma](#)

[BTNG: nieuwe publicatie \(2024/3-4\)](#)

Nieuwe inventaris! Het archief van journalist Alain de Prelle de la Nieppe.

Dossiers uit de archieven van de Veiligheid van de Staat

Tienduizenden biografische fiches over Belgische verzetslui online vanaf 21 oktober 2024!

Inventaris van het archief van het auditoraat-generaal bij het Militair Gerechtshof

'Heritages of Hunger', een succesvol transnationaal project.

1

2



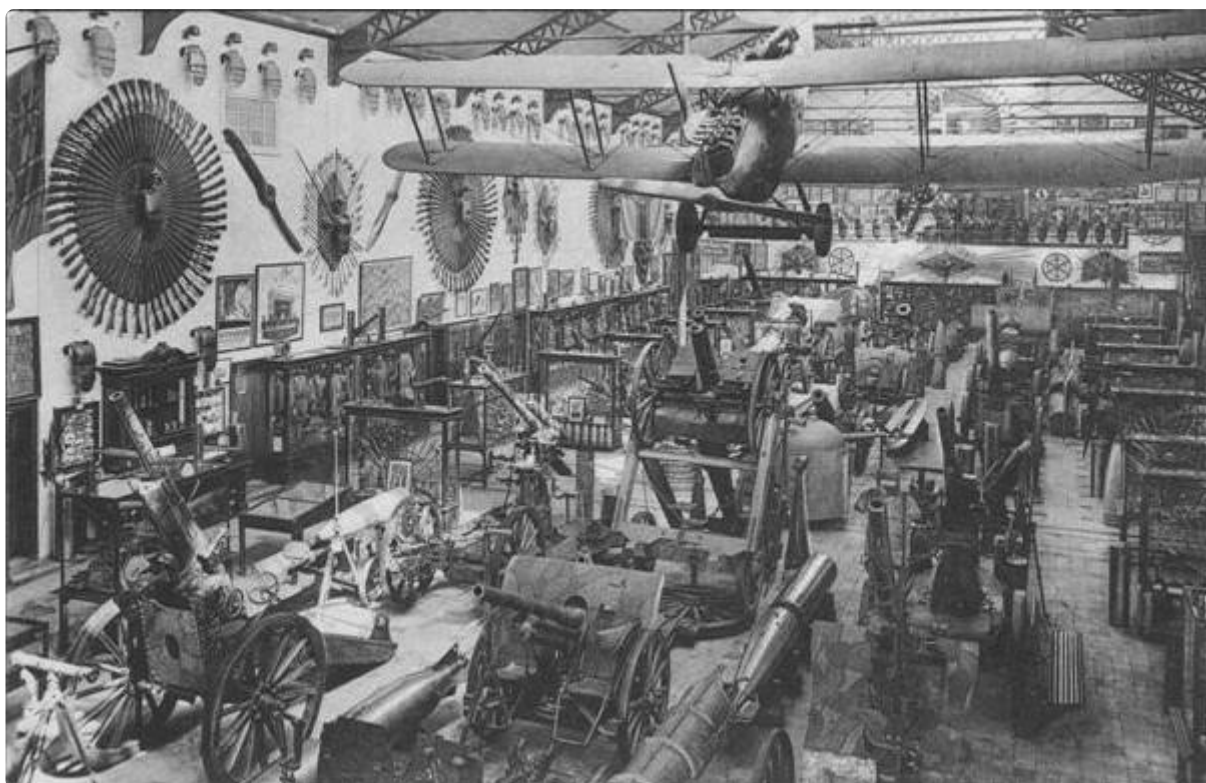
© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

[Home](#) » [Event](#) » Het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis: een fascinerende plek waar geschiedenis leeft

Het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis: een fascinerende plek waar geschiedenis leeft

Ontmoeting Publieksgeschiedenis van het CegeSoma (2025-2)

[Wereldoorlog I](#) [Wereldoorlog II](#) [Koude Oorlog](#) [Conferentie](#)



Conferentie met als gast Wannes Devos.

Een gesprek onder leiding van Bruno De Wever.

Dit is geen museum, *“maar een volgestouwd depot waarvan iemand de historische handleiding zoekgemaakt heeft”*. In het dagblad De Standaard maakte cultuurjournalist Geert Sels in 2017 brandhout van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis. Een tabula rasa om later als een feniks uit de as te herrijzen: het leek de enige uitweg voor de museale impasse. Het politieke antwoord bleek de omvorming van het Legermuseum tot erfgoedsite van het War Heritage Institute.

Met *“Clio in militaire dienst? Het Koninklijk Museum van het Leger (en van (de) Krijgsgeschiedenis): een geschiedenis, 1911-2017”* werd in 2024 de door Sels gezochte historische handleiding van het Legermuseum eindelijk geschreven. Dit doctoraat doorkruist ruim honderd jaar geschiedenis en brengt een in Vlaanderen veelal onbekende (en onbeminde ?) instelling tot leven. De unieke inkijk in de leefwereld van een van de grootste nationale musea leidt tot een eerlijk en ontwapenend beeld. Het houdt het museum een spiegel voor, contextualiseert zowel de glorierijke periodes als de mindere tijden, en biedt in fine een kritische analyse van een

instelling die tussen politieke hamer en militair aambeeld probeert te overleven.

Wandel tijdens deze ontmoeting publieksgeschiedenis mee door de mysterieuze gangen van het Koninklijk Museum van het Leger (en de Krijgsgeschiedenis), een fascinerende plek waar geschiedenis leeft, maar zelden echt wordt gehoord. Ontdek er niet alleen een ruime eeuw museumgeschiedenis, maar óók een ongezien perspectief op het verleden van België. In oorlog en vrede, in vrijheid en bezetting, rijk aan historische ontdekkingen en nooit eerder vertelde verhalen neemt deze presentatie je mee naar een terra incognita. Een reis die laat zien hoe musea niet alleen plekken van herinnering zijn, maar óók van confrontatie, (achterkamer)politiek en vergeten.

Wannes Devos stelt **op donderdag 13 maart** het resultaat van zijn onderzoek voor. Het debat, onder leiding van Bruno De Wever, belooft zeker boeiend te worden. Dit debat - in samenwerking met de vzw 'De Vrienden van het CegeSoma' - vindt plaats in de conferentiezaal van het CegeSoma.



Wannes Devos is master in de Bedrijfseconomie en doctor in de Geschiedenis (Universiteit Gent). Hij werkt ruim vijftien jaar in de museum- en erfgoedsector en was onder andere lid van de Vlaamse beoordelingscommissie Landelijke Musea. Als publiekshistoricus specialiseerde hij zich in de museale (re)presentatie van conflict en verleden, wat leidde tot zijn proefschrift over het nationaal militair museum in België. Vandaag is hij verbonden aan het BELvue Museum, waar hij het museum van de toekomst voorbereidt.



Bruno De Wever is professor emeritus aan de Universiteit Gent. Hij is als historicus gespecialiseerd in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging, de collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog en in publieksgeschiedenis. Hij heeft talrijke werken op zijn naam staan, onder meer *"Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945 (1994)"*. Hij was promotor van de doctoraatsthesis van Wannes Devos en

maakt deel uit van het Wetenschappelijk Comité van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis. Hij is tevens vicevoorzitter van het Wetenschappelijk Comité van het CegeSoma.



13/03/2025 - 14:00 – 15:30

PRAKTISCHE INFO:

Waar: Conferentiezaal van het CegeSoma, Luchtvaartsquare 29 - 1070 Brussel

Wanneer: Donderdag 13 maart 2025 (van 14u00 tot 15u30)

Inschrijving verplicht: isabelle.ponteville@arch.be of 02.556.92.11

Bijdrage aan het evenement: € 5,00 € ter plaatse te betalen

Breng zeker andere geïnteresseerden mee!

Hoofdtal (Hoofdtalen)

Nederlands

© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

[Home](#) » [Event](#) » Verzetsatelier Brasschaat

Verzetsatelier Brasschaat

In gesprek over het verzet in Vlaanderen

Wereldoorlog II [Workshop](#)



De geschiedenis van het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog blijft vaak onbekend, zeker in Vlaanderen. Heb je concrete vragen over het verzet tijdens en na de oorlog? Specialisten uit het [Netwerk Verzetsgeschiedenis](#) beantwoorden jouw vragen en gaan met jou in gesprek tijdens het Verzetsatelier. [Via deze link kan je alvast jouw vraag stellen](#), anoniem als je dat wenst. Tijdens het Verzetsatelier krijg je een antwoord en kan je in gesprek gaan.

[In Brasschaat zal het Verzetsatelier gegeven worden door Nico Wouters en Bruno De Wever.](#)

Inbegrepen in de cursusprijs zit de digitale cursus 'Het verzet: geschiedenis en herinnering', verzorgd door het Netwerk Verzetsgeschiedenis. In een aantal korte filmpjes worden het onderwerp en de context van het verzet toegelicht. Het is noodzakelijk om voorafgaand aan het Verzetsatelier deze filmpjes te bekijken. Na je inschrijving bezorgen we je tijdig de informatie over de toegang tot deze digitale cursus.

I.s.m. Davidsfonds Brasschaat



03/04/2025 - 14:00 – 16:00

PRAKTISCHE INFORMATIES

Waar: Brasschaat - Ons Middelheem - Bredabaan 425 - 2930 BRASSCHAAT

Wanneer: donderdag 3 april 2025 van 14:00 uur tot 16:00 uur

Hoofdtal (Hoofdtalen)

Nederlands

INTERESSANTE LINKS

[INSCHRIJVEN](#)

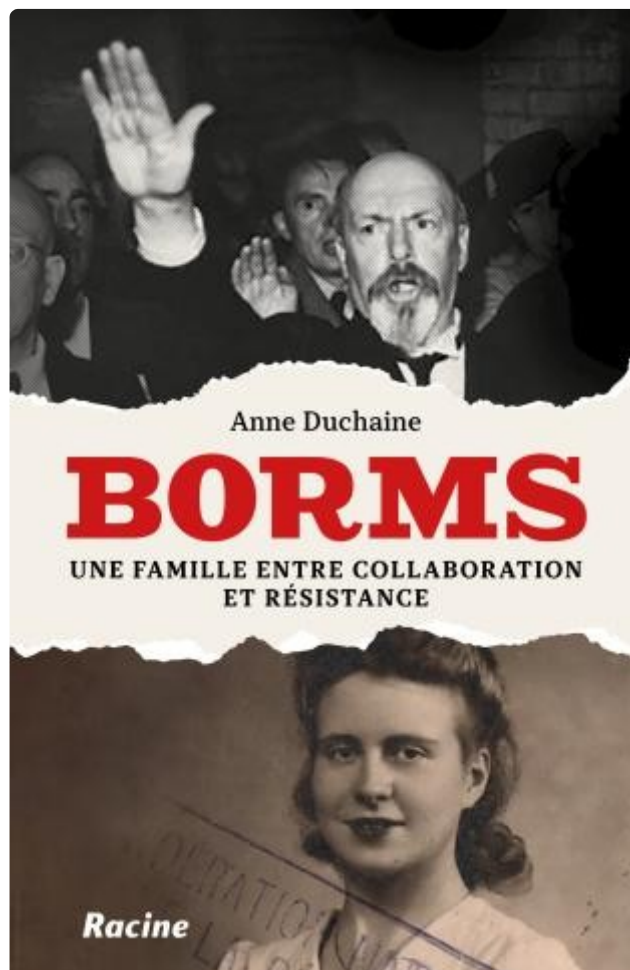
© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11

[Home](#) » [Event](#) » Borms, een familie tussen collaboratie en verzet.

Borms, een familie tussen collaboratie en verzet.

Ontmoeting Publieksgeschiedenis van het CegeSoma (2025-3)

Wereldoorlog II [Conferentie](#)



Conferentie in het Frans met als gast Anne Duchaine.

Een gesprek onder leiding van Aline Cordonnier.

In de familie Borms treden twee mensen naar voor, die in alles elkaars tegengestelde lijken: August, de Vlaams-nationalist, aanleunend bij de nazi's, collaborateur tijdens de beide wereldoorlogen, in 1945 aangehouden en in april 1946 terechtgesteld, en zijn nicht, Regina, weerstander bij de Gewapende Partizanen, in 1944 in Luik gearresteerd en als «Nacht und Nebel-gevangene» naar de concentratiekampen van Gommern en Ravensbrück gedeporteerd.

Anne Duchaine, auteur van 'Borms, une famille entre collaboration et résistance', is de dochter van Regina Borms en Jacques Duchaine, beiden lid van de Gewapende Partizanen.

Ze raakte geïntrigeerd door de verwantschap van haar moeder en haar oom langs vaderskant, August Borms, en van daaruit heeft ze zich verdiept in die controversiële figuur. De inzage in zijn repressiedossier leverde haar een

beter inzicht op in zijn betrokkenheid bij de geheimen van het nationaal-socialisme.

Parallel daarmee beseftte ze dat ze maar een fragmentaire kennis had over de verzetsactiviteiten van haar ouders. En zo ontpopte ze zich tot een nauwgezet onderzoeker van de archieven van de Tweede Wereldoorlog en werd ze een verwoed bezoeker van de leeszalen van het CegeSoma, het CARCoB (*Centre des Archives Communistes en Belgique*) en het Dacob (Archief en de Bibliotheek voor de studie van het communisme).

Anne Duchaine reconstrueert haar familiesaga en neemt ons dan mee naar de naoorlogse periode met haar desillusies over de herschikking van de geopolitieke allianties. Ze stelt vragen over hoe je je identiteit opbouwt als iemand van je familie nog steeds lijdt onder wat beulen hem aandeden. Ze gaat ook verder dan haar eigen familiegeschiedenis, die ze met vele anderen deelt, en verdiept zich in de betekenis van het woord "weerstand" en in de thematiek van engagement en de overdracht van herinneringen.

Wie was August Bormas eigenlijk en hoe was zijn levensloop vervlochten met die van zijn nicht ? Wat heeft Regina Borms, geboren in Oost-Vlaanderen en overtuigde communiste, ertoe aangezet om tot het verzet toe te treden en, ook als gedeporteerde, het hoofd te bieden aan de nazi's ? Wat is onze subjectieve band met de geschiedenis ? Wat doorgeven en hoe dit doen ? Hoe zorgen we voor een levende herinnering die het mogelijk maakt het heden te verduidelijken en te begrijpen ?

Op woensdag 23 april zal onze gast die vragen beantwoorden en zal ze de resultaten van haar onderzoek voorstellen. Aline Cordonnier leidt het debat. Dit debat - in samenwerking met de vzw 'De Vrienden van het CegeSoma' - vindt plaats in de conferentiezaal van het CegeSoma in het kader van de Ontmoetingen Publieksgeschiedenis.



Anne Duchaine studeerde aan de *UCLouvain* en begon haar loopbaan in de psychiatrie; daarna werd ze onderzoeker inzake arbeidssociologie. Ze heeft bijdragen en artikels gepubliceerd in '*Le Courier hebdomadaire*' van het *CRISP*, in '*La Revue nouvelle*' en in '*L'Observatoire*'. In 2019 is ze één van de getuigen in het kader van het Transmemo-onderzoek en daarna in de TV-documentaire '*Les enfants de résistants - Belgique 1940- 1945*'.



Aline Cordonnier is cognitief psychologe van opleiding en is nu postdoctoraal onderzoeker aan de *UCLouvain* waar ze de complexe interactie tussen het individuele en het collectieve geheugen bestudeert. Haar huidige werk heeft als doel begrijpen hoe persoonlijke en historische herinneringen aan een controversieel verleden in families van de ene op de andere generatie worden overgedragen. Dit versterkt ons inzicht in de manier waarop gedeelde verhalen de familiale identiteit en de culturele continuïteit vormgeven.



23/04/2025 - 14:00 – 15:30

PRAKTISCHE INFO:

Waar: Conferentiezaal van het CegeSoma, Luchtvaartsquare 29 - 1070 Brussel

Wanneer: Woensdag 23 april 2025 (van 14u00 tot 15u30)

Inschrijving verplicht: isabelle.ponteville@arch.be of 02.556.92.11

Bijdrage aan het evenement: € 5,00 € ter plaatse te betalen

Belangstellenden kunnen het boek ter plaatse aankopen tegen € 27,50 euro (graag het gepaste bedrag meebrengen).

Anne Duchaine, Borms. Une famille entre collaboration et résistance, Bruxelles, Racine 2024, 384 p.

Breng zeker andere geïnteresseerden mee !

Hoofdtal (Hoofdtalen)

Frans

BROWSE THE BOOK

© CegeSoma | Luchtvaartsquare 29, 1070 Anderlecht | 02 556 92 11